

**PODSUMOWANIE POLSKICH AKTYWNOŚCI
PODCZAS ARCTIC CIRCLE ASSEMBLY 2017,
Reykjavik, 13-15.10.2017**

W dniach 13-15 października 2017 odbył się w Reykjaviku piąty doroczny kongres **Arctic Circle Assembly**, który zgromadził **ponad 2300 uczestników z ponad 50 krajów**. Konferencje *Arctic Circle*, o profilu polityczno-naukowo-biznesowym, zwołuje organizacja *non profit* o tej samej nazwie, założona i kierowana przez byłego prezydenta Islandii Olafura Ragnara Grimssona, który był przewodniczącym tegorocznego kongresu. *Arctic Circle Assemblies* to obecnie największe cykliczne kongresy poświęcone Arktyce. Oprócz kongresów w Reykjaviku, *Arctic Circle* organizuje co roku mniejsze, specjalistyczne konferencje w innych państwach (*Forums*), nie tylko tych będących członkami Rady Arktycznej.

Kongresy *Arctic Circle* mają na celu **ułatwienie dialogu** między liderami i ekspertami politycznymi oraz biznesowymi, naukowcami, przedstawicielami rdzennej ludności i innymi grupami międzynarodowymi zainteresowanymi Arktyką.

Polskie aktywności na Arctic Circle Assembly 2017

W tegorocznym spotkaniu mocno zaakcentowany był udział Polski. Obejmował on następujące wydarzenia:

- **sesja plenarna: “Poland and the Arctic”** (15.10.2017), z wystąpieniami m.in. prof. Łukasza Szumowskiego, Podsekretarza Stanu w MNiSW oraz Andrzeja Misztala, Dyrektora Departamentu Prawno-Traktatowego MSZ;
- **sesja tematyczna: “The Arctic and polar research as a Vehicle for STEM & Environmental Education”** (15.10.2017);
- **sesja tematyczna: “Polish Exploration of the Changing Arctic” – pokaz filmów** (14.10.2017);
- **wystawa: “From Long Tradition to Modern Studies of the Arctic System”** (13.-15.10.2017).

Szczegółowe informacje dostępne są w przewodniku po polskich sesjach podczas Arctic Circle Assembly 2017:

http://www.polarknow.us.edu.pl/wp-content/uploads/Arctic_Circle_Assembly_2017_broszura_polska.pdf

Inicjatywę tę współorganizowały:

- Polskie Konsorcjum Polarne - koordynator;
- Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego;
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych;
- Uniwersytet Śląski jako lider Konsorcjum;
- Centrum Studiów Polarnych;
- Komitet Badań Polarnych PAN.

Poprzez merytoryczne i graficzne opracowanie wystawy, która była prezentowana podczas całego Arctic Circle Assembly, sesję filmową, sesję tematyczną *The Arctic and Polar Research as a Vehicle for Stem & Environmental Education*, a zwłaszcza poprzez sesję plenarną, **przedstawiono uczestnikom konferencji najważniejsze elementy historii polskich badań polarnych oraz - przede wszystkim - główne sztandarowe wyniki i przedsięwzięcia w zakresie badań polarnych, upowszechniając i promując osiągnięcia naukowe polskich instytucji naukowych skupionych w Polskim Konsorcjum Polarnym oraz Centrum Studiów Polarnych – części Konsorcjum.**

Umiejętne i szerokie upowszechnianie wyników polskich badań i aktywności na największym na świecie zgromadzeniu naukowców, polityków, przedsiębiorców oraz dziennikarzy zajmujących się Arktyką owocuje efektami bezpośrednimi – uzgodnieniami w zakresie międzynarodowej współpracy naukowej oraz edukacji, a także pośrednimi – wzrostem widoczności i prestiżu nauki polskiej oraz Polski w skali światowej.

Główne zagadnienia poruszane podczas polskiej sesji plenarnej

W trakcie polskiej sesji plenarnej wystąpienia wygłosili:

- **prof. Jacek Jania**, Przewodniczący Komitetu Badań Polarnych PAN (Uniwersytet Śląski, Centrum Studiów Polarnych);
- **prof. Łukasz Szumowski**, Podsekretarz Stanu, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego;
- **Andrzej Misztal**, Dyrektor Departamentu Prawno-Traktatowego, Ministerstwo Spraw Zagranicznych;
- **dr Agnieszka Beszczyńska-Möller**, Instytut Oceanologii PAN;
- **prof. Jan Marcin Węślawski**, Instytut Oceanologii PAN.

We wprowadzającym wystąpieniu **prof. Jacek Jania** zarysował główne motywacje polskich badań w rejonach polarnych, ukazując m. in. związek zmian klimatu Arktyki ze zjawiskami pogodowymi w naszej szerokości geograficznej. Wymienił następnie główne punkty historii polskiej aktywności w Arktyce. Dużą uwagę poświęcił udziałowi Polski we współczesnych przedsięwzięciach naukowych w Arktyce oraz innowacyjnemu, interdyscyplinarnemu programowi kształcenia młodej kadry naukowej w ramach Centrum Studiów Polarnych, który jest unikatowy w skali międzynarodowej.

Nagranie wystąpienia prof. Jani zostało udostępnione online przez Sekretariat Arctic Circle: <https://vimeo.com/238261492>

Wystąpienie **prof. Łukasza Szumowskiego** pt.: “Strategy of Polish Research Development in the Arctic” skupiało się na dokonaniach polskich naukowców w Arktyce oraz przedstawieniu strategii wspierania badań polarnych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Podstawą dalszego rozwoju ma stać się ukończony właśnie dokument „Strategia polskich badań polarnych – koncepcja na lata 2017-2027”, zakładający między innymi

zwiększenie nakładów na dalszą obecność polskich badaczy za kołem podbiegunowym. Wiceminister wyjaśnił, że MNiSW od lat wspiera polskie badania polarne, w tym dedykowanymi projektami realizowanymi w ramach Polskiej Mapy Drogowej Infrastruktury Badawczej (np. inicjatywa PolarPOL – Multidyscyplinarne Laboratorium Badań Polarnych). Prof. Szumowski podkreślił kluczową rolę społecznej odpowiedzialności nauki, programów i projektów edukacyjnych (na przykładzie projektu Horyzont 2020 "EDU-ARCTIC", którego liderem jest Instytut Geofizyki PAN). Przedstawił również unikatowe w skali świata Centrum Studiów Polarnych, kształcące w innowacyjny sposób badaczy terenów podbiegunowych.

Andrzej Misztal w wystąpieniu pt.: "Polish Arctic Policy: an Arctic Council Observer State Perspective", omówił główne filary polskiej polityki arktycznej: respektowanie i wspieranie regulacji prawnych i porozumień wzmacniających międzynarodową współpracę naukową oraz w innych dziedzinach w regionie arktycznym; zaangażowanie w tworzenie i implementowanie europejskiej polityki arktycznej; współpracę w ramach Rady Arktycznej, w której Polska ma status obserwatora od niemal 20 lat (m. in. poprzez organizację spotkań państw-obszerników Rady Arktycznej, tzw. Warsaw Format Meetings) oraz wzmacnianie widoczności "polskiej marki" w działaniach polarnych. Dyrektor Misztal wspominał tu o sile "dyplomacji naukowej", czyli uczonych jako ambasadorów swojego kraju w miejscach, gdzie prowadzą badania, a także o doradczej grupie eksperckiej przy MSZ, tzw. Polar Task Force, działającej od 2011 r.

Poinformował również o planowanym w najbliższych tygodniach zakończeniu prac nad dokumentem poświęconym priorytetom w polskiej polityce polarnej, który MSZ opracowuje zarówno na potrzeby krajowe, jak i Rady Arktycznej oraz innych partnerów zagranicznych.

Dr Agnieszka Beszczyńska-Möller przedstawiła wieloletnie programy obserwacyjne prowadzone w Arktyce przez polskie instytucje badawcze oraz udział polskich partnerów w wiodących projektach międzynarodowych w ramach programu Horyzont 2020. Zaakcentowała również udział przedstawicieli Polski w najważniejszych organizacjach i strukturach międzynarodowych, zajmujących się problematyką badań Arktyki.

Prof. Jan Marcin Węslawski zilustrował na wybranych przykładach konsekwencje zmian klimatu dla ekosystemów Arktyki. Podsumowując całość sesji, przedstawił unikalne elementy polskich badań polarnych, które są cenione na arenie międzynarodowej: długie serie czasowe pomiarów i obserwacji, grono specjalistów z dziedziny taksonomii, których na świecie często brakuje, a także całościowe, biogeosystemowe podejście do badanych obszarów.

Sesję poprowadziła **Małgorzata Śmieszek** z Arctic Centre, University of Lapland w Rovaniemi.

Podsumowanie działań polskiej delegacji

Polska delegacja, złożona z przedstawicieli środowiska naukowego oraz ministerstw (MNiSW, MSZ) bardzo aktywnie uczestniczyła w kongresie, kładąc szczególny nacisk na promowanie polskich osiągnięć naukowych w obszarach polarnych i wszelkie działania

korzystne dla dalszego rozwoju polarnej nauki w naszym kraju. Poniżej przedstawiamy główne wyniki tych działań.

Polska liderem międzynarodowej współpracy w obszarze edukacji polarnej i promocji nauk o Arktyce

Podczas posiedzenia Arctic Circle Advisory Board, jej członek, **prof. Jacek Jania** (Uniwersytet Śląski, Centrum Studiów Polarnych) zgłosił jako strategiczną **międzynarodową współpracę w obszarze edukacji polarnej i promocji nauk o Arktyce w społeczeństwie**, zwłaszcza na różnych poziomach edukacji – od szkół do studiów doktoranckich, **z udziałem Polski jako dotychczasowego lidera**.

Ten obszar tematyczny będzie proponowany do ustanowienia Mission Council w ramach Arctic Circle – jako grupy szczególnej aktywności międzynarodowej **z naturalnym udziałem przedstawicieli Polski w zespole sterującym**.

Po posiedzeniu w Ambasadzie RP na spotkaniu z Panem Jamesem Gamble z Anchorage (Alaska, US), który był przez ostatnie 10 lat przedstawicielem w Arctic Council jako Sekretarz reprezentujący społeczności lokalne wysp Aleuckich, rozwinięto inicjatywę strategiczną, międzynarodowej współpracy w obszarze edukacji polarnej i promocji nauk o Arktyce w społeczeństwie, na różnych poziomach edukacji – od szkół do studiów doktoranckich oraz społeczeństwa w grupie tzw. III wieku. **Z racji efektów Polski jako lidera dotychczasowego programu, ten obszar tematyczny może być proponowany przez Polskę jako Obserwatora w Arctic Council na przyszłe lata**.

Rozwój projektu Horyzont 2020 EDU-ARCTIC

Dr Agata Goździk (Instytut Geofizyki PAN), koordynatorka projektu EDU-ARCTIC, nawiązała kontakt z panią Veronicą Willmott z Alfred Wegener Institute z Niemiec, koordynatorką projektu *ARICE: Arctic Research Icebreaker Consortium* (start projektu 1.01.2018, finansowanie Horyzont 2020). Zaproponowano **współpracę z projektem EDU-ARCTIC** polegającą na **prowadzeniu lekcji dla szkół średnich w Europie z lodolamaczy biorących udział w projekcie ARICE**, w ramach prowadzonych na nich programów badawczych.

Dr Goździk zaproponowała również **współpracę w ramach projektu EDU-ARCTIC** dr Markowi Brandonowi z The Open University, co spotkało się z dużym zainteresowaniem. Szczegóły będą omawiane po konferencji.

Ponadto dr Martin Jeffries, USA (Executive Director, Inter-agency Arctic Research Policy Committee, Office of Science and Technology Policy, Executive Office of the President) **zasugerował, aby projekt EDU-ARCTIC był ponownie zaprezentowany podczas Arctic Science Ministerial w Berlinie, 25-26.10.2018**. Poinformował również, że jednym z priorytetów Finlandii w ramach prezydencji jest edukacja.

Plan reaktywacji stacji im. A.B. Dobrowolskiego

W trakcie rozmowy przeprowadzonej przez **prof. Marka Lewandowskiego** (Instytut Geofizyki PAN) z dr. Aleksandrem Klepikowem, zastępcą dyrektora AARI, kierownikiem

Rosyjskiej Ekspedycji Antarktycznej (Russian Antarctic Expedition, RAE), w których uczestniczyli także **prof. Piotr Głowacki** (Instytut Geofizyki PAN) oraz Pan **Tomasz Jałukowicz** (MNiSW, Departament Współpracy Międzynarodowej), przedstawiony został **zarys planów reaktywacji stacji im. A. Dobrowolskiego (zarządzanej przez Instytut Geofizyki PAN)**. Nawiązano również do wcześniejszej propozycji poprzedniego kierownika RAE, prof. Walerego Łukina, o podjęciu prac nad umową o współpracy naukowej pomiędzy RAE oraz Instytutem Geofizyki PAN.

Zdaniem RAE, umowa powinna zostać podpisana na szczeblu ministerialnym. Dr Klepikow wyraził nadzieję na zawarcie umowy w szybkim terminie i wyraził gotowość do rozmów o włączeniu polskich badaczy polarnych do wyprawy RAE w roku przyszłym. Uzgodniono również, że pod nieobecność pracowników Instytutu Geofizyki PAN w tym sezonie letnim, grupa rosyjska zapozna się ze stanem stacji i udokumentuje go.

Proces reaktywacji stacji im. A. Dobrowolskiego wchodzi w fazę, w której włączenie się MNiSW oraz MSZ do kwestii formalno-prawnych i finansowych staje się koniecznością.

Starania o zezwolenie na transekt lądolodu grenlandzkiego w ramach projektu "POP Greenland Research Expedition"

Prof. Wiesław Ziaja (Uniwersytet Jagielloński), Wiceprzewodniczący PKPol, pertraktował z przedstawicielem Rządu Grenlandii, Brianem Kibenichem, zezwolenie na transekt lądolodu grenlandzkiego przez trzyosobową wyprawę żeńską (w tym dwie Polki) w ramach projektu "POP Greenland Research Expedition" finansowanego przez Towarzystwo National Geographic (National Geographic Society), objętego wstępnie patronatem honorowym PKPol.

Dokonał również wstępnych ustaleń dotyczących wymiany w ramach programu Erasmus między UJ a University Centre of Westfjords z Dyrektorem Centrum Peterem Weissem.

Projekt zintegrowanych badań mikroplastiku na wybrzeżach arktycznych

Prof. Jan Marcin Węslawski (Instytut Oceanologii PAN) osiągnął wstępne porozumienie na temat zintegrowanych badań mikroplastiku na wybrzeżach arktycznych w aspekcie przenoszenia z Europy do Arktyki gatunków poroślowych. Planowany jest wniosek o finansowanie tych badań do Norwegian Research Council oraz Urzędu Gubernatora Svalbardu, który będzie składany przez partnerów norweskich z udziałem badaczy z Holandii i Polski.

Pierwsze wnioski

Wskazany jest nasz udział w kolejnych zgromadzeniach Arctic Circle z sesjami tematycznymi organizowanymi we współpracy międzynarodowej. O ile na forum naukowym polska aktywność w zakresie badań arktycznych jest od dawna rozpoznawalna, wskazane byłoby również jej **szersze upowszechnianie w kręgach wykraczających poza środowisko *stricte* naukowe.** Dyskusje kularowe pokazały również, iż bardzo istotnym zagadnieniem jest **zwiększanie publicznego dostępu do danych pomiarowych i obserwacyjnych, zbieranych przez szereg lat przez polskie grupy badaczy w rejonie Arktyki.**

Warte rozważenia jest również poszerzenie udziału o elementy artystyczne, nawiązujące do problematyki polarnej.

Ponadto, rekomendowane jest opracowanie albumu prezentującego polską aktywność naukową w Arktyce i popularyzującego najistotniejsze osiągnięcia naukowe, na podstawie plansz wystawy *Poland and the Arctic. From long tradition to modern studies of the Arctic*, uzupełnionych o kilka dodatkowych elementów oraz opatrzonych komentarzem tekstowym, wraz z przedśłowiem autorstwa Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Skład delegacji (w kolejności alfabetycznej):

Agnieszka Beszczyńska-Möller (Instytut Oceanologii PAN)
Aleksander Dańda (MNiSW)
Piotr Głowacki (Instytut Geofizyki PAN)
Agata Goździk (Instytut Geofizyki PAN)
Tomasz Jałukowicz (MNiSW)
Jacek Jania (Uniwersytet Śląski)
Marek Lewandowski (Instytut Geofizyki PAN)
Maja Lisowska (Uniwersytet Śląski)
Elżbieta Łepkowska (Uniwersytet Śląski)
Piotr Łepkowski (Uniwersytet Śląski)
Andrzej Misztal (MSZ)
Piotr Rakowski (MSZ)
Tymoteusz Sawiński (Uniwersytet Wrocławski)
Ireneusz Sobota (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
Piotr Stankiewicz (Instytut Geofizyki PAN)
Łukasz Szumowski (MNiSW)
Anna Temp (University of Edinburgh / Instytut Geofizyki PAN)
Mateusz Waligóra (Uniwersytet Śląski)
Jan Marcin Węsławski (Instytut Oceanologii PAN)
Wiesław Ziaja (Uniwersytet Jagielloński)
Tymon Zieliński (Instytut Oceanologii PAN)

Zapraszamy do obejrzenia fotorelacji:

<http://www.pkpolar.pl/galeria/arctic-circle-assembly-2017/>

Z treścią wystawy “**From Long Tradition to Modern Studies of the Arctic System**” można zapoznać się na stronie PKPol: [link]

<http://www.pkpolar.pl/from-long-tradition-to-modern-studies-of-the-arctic-system/>

Relacje o polskim udziale na Arctic Circle Assembly 2017:

- Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego:
<http://www.nauka.gov.pl/aktualnosci-ministerstwo/rocznica-polskiej-wyprawy-na-s-pitsbergen-na-arctic-circle-assembly.html>
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych:
http://www.msz.gov.pl/en/foreign_policy/baltic/arctic/and_the_arctic_circle_2017_is_over
- Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Reykjavíku:
http://www.reykjavik.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/mocne_bialo_czerwone_akcenty_p_odczas_arctic_circle_assembly_2017
- Sekretariat Arctic Circle - wykład prof. Jacka Jani: <https://vimeo.com/238261492>

Składamy serdeczne podziękowania Kierownikowi Ambasady RP w Reykjavíku, Radcy-Ministrowi Lechowi Mastalerzowi oraz pracownikom Ambasady za gościnne przyjęcie oraz pomoc logistyczną.

Merytoryczne i techniczne przygotowanie wystawy "From Long Tradition to Modern Studies of the Arctic System" oraz części filmów na sesję "Polish Exploration of the Changing Arctic" sfinansowane zostało w ramach umowy nr 964/P-DUN/2017 ze środków Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego przeznaczonych na działalność upowszechniającą naukę: "Przygotowanie polskich sesji popularnonaukowych na potrzeby ARCTIC CIRCLE ASSEMBLY 2017 - <http://www.arcticcircle.org/> "

Udział przedstawicieli Polski, aktywnie włączonych w przygotowania sesji podczas Arctic Circle Assembly 2017 dofinansowany został ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na podstawie porozumienia o współpracy i rozliczeniu organizacji wizyty polskiej delegacji w ramach konferencji Arctic Circle Assembly 2017 w dniach 13-15 października 2017 r. z dn. 12 października 2017 r.